

MAFFIAMOEDERS

Voor mijn lieve dochters en voor Tess

ALEX PERRY

MAFFIAMOEDERS

MOEDIGE VROUWEN EN HUN STRIJD
TEGEN DE MACHTIGSTE MAFFIAORGANISATIE

Nieuw Amsterdam

Vertaling Hans E. van Riemsdijk

© 2018 Alex Perry

Oorspronkelijke titel *The Good Mothers*

Oorspronkelijke uitgever William Collins

© 2018 Nederlandse vertaling Hans E. van Riemsdijk /

Nieuw Amsterdam

Alle rechten voorbehouden

Tekstredactie Leo Polak

Register Ewout van der Hoog

Omslag Paul Pollmann (naar het ontwerp
van Leo Nickolls)

Omslagbeeld Alamy / Shutterstock

NUR 686

ISBN 978 90 468 2369 9

www.nieuwamsterdam.nl

Inhoud

EERSTE AKTE – EEN VERDWIJNING IN MILAAN

I	13
II	27
III	38
IV	54
V	60
VI	79
VII	96
VIII	110

TWEEDE AKTE – OPSTAND IN ROSARNO

IX	129
X	145
XI	154
XII	162
XIII	170
XIV	172
XV	184
XVI	195
XVII	209

DERDE AKTE – ITALIË WORDT WAKKER

XVIII	227
XIX	233
XX	237
XXI	245
XXII	256
XXIII	268
XXIV	280
XXV	296
XXVI	305
Dankwoord	319
Verklarende woordenlijst	325
Noten	328
Register	343

EERSTE AKTE

EEN VERDWIJNING IN MILAAN

I

Het symbool van Milaan is een reusachtige slang die een huilend kind verslindt.¹ De belangrijkste stad van Noord-Italië heeft ooit andere emblemen gehad: een harig wild zwijn, een gouden madonna en recenter alle designerlabels die Milaan tot de modehoofdstad van de wereld maken. Maar het achthonderd jaar oude zinnebeeld van de opgekrulde slang die zijn kaken zet in het kronkelende en bebloede lichaam van een klein kind is toch altijd het populairste embleem van de stad geweest en het siert vlaggen, basreliëfs op de stadsmuren, het logo van Alfa Romeo en het shirt van Inter Milaan. Het is een wat vreemd, dreigend beeld voor een volk dat normaliter vooral in verband wordt gebracht met familie en eten, en een bijzonder wreed beeld voor een stad met kunstschaten tot op het sublieme niveau van *Het Laatste Avondmaal* van Da Vinci. Overigens geven de meeste Milanezen toe niet te weten wat het stadswapen betekent. Op een openhartiger moment zullen sommigen echter bekennen dat ze verwachten dat het beeld zo lang heeft kunnen bestaan omdat het de duistere waarheid diep in het hart van hun stad illustreert: de dynamiek en prestaties waar Milaan beroemd om is hangen, onder andere, af van wie je bereid bent te vernietigen.

In de vier dagen die zij eind november 2009 doorbracht in Milaan, voordat haar vader haar moeder vermoordde en vervolgens elk spoor van de vrouw uitwiste, kon Denise Cosco bijna geloven

dat haar familie de eigen speciale duisternis was overstegen. Denise was zeventien. Haar moeder was Lea Garofalo, de 35-jarige dochter van een maffioso, en haar vader de 39-jarige cocaïne-smokkelaar Carlo Cosco. Lea was op haar zestiende met Carlo getrouwd, kreeg Denise op haar zeventiende, was er vier jaar later getuige van hoe Carlo en zijn broer een man in Milaan vermoordden, en als 22-jarige droeg ze ertoe bij dat Carlo in de San Vittore-gevangenis in dezelfde stad belandde. Denise was in haar jeugd altijd op de vlucht geweest. Zes jaar lang, van 1996 tot 2002, had Lea zichzelf en haar dochter verstopt in de smalle, bochtige stegen van de middeleeuwse stad Bergamo in de uitlopers van de Alpen. Lea had er een spelletje van gemaakt: twee meisjes uit het zuiden die zich verscholen in het grijze noorden van Italië. Mettertijd waren de twee elkaars wereld geworden. Als moeder en dochter over de kinderkopjes in Bergamo wandelden, hand in hand met hun krullende zwarte haar achter de oren geschoven, dan hielden de mensen hen voor zusjes.

Op een nacht in 2000 keek Lea vanuit haar appartement naar buiten en stelde ze vast dat haar oude Fiat in brand stond. In 2002, toen haar scooter was gestolen en hun voordeur in brand was gezet, zei Lea tegen Denise dat ze een nieuw spelletje had bedacht. Hand in hand met haar tienjarige dochter was ze naar het bureau van de carabinieri gewandeld, waar ze tegen de verblufte agent aan de balie meedeelde bereid te zijn te getuigen tegen de maffia in ruil voor getuigenbescherming. Van 2002 tot 2008 hadden moeder en dochter in safehouses van de overheid gewoond. Maar inmiddels woonden ze alweer acht maanden op zichzelf, om redenen die Denise maar gedeeltelijk begreep. Drie keer hadden Carlo's mannen hen opgespoord en drie keer hadden Lea en Denise kunnen ontsnappen. Maar in het voorjaar van 2009 was Lea uitgeput en blut. Tegen Denise zei ze dat ze nog twee mogelijkheden hadden. Of ze moesten op de een of andere manier geld vinden om naar Australië te vluchten óf Lea moest vrede sluiten met Carlo.

Geen van beide opties was erg reëel, maar verzoening met Car-

lo leek toch het meest haalbaar. De staat had de vervolging van Carlo op basis van Lea's verklaringen op een laag pitje gezet en hoewel ze daar woedend over was, betekende het ook dat ze geen bedreiging meer voor hem vormde. In april 2009 stuurde ze haar man een berichtje met de mededeling dat ze er misschien beter aan deden alles te vergeven en vergeten. Carlo leek daarmee in te stemmen; de bedreigingen hielden op en er waren geen uitgebrande auto's meer. Carlo begon Denise mee te nemen op reisjes door 'het oude land': Calabrië. Op een avond in september wist hij Lea zelfs over te halen met hem uit te gaan. Daarna waren ze naar de kust gereden en hadden ze daar tot in de kleine uurtjes gebabbeld over die zomer van jaren geleden waarin ze elkaar hadden leren kennen.

Dus toen Carlo in november 2009 zijn vrouw en dochter uitnodigde om een paar dagen bij hem door te brengen in Milaan, en Denise – met haar hand over de telefoon – vol verwachting naar haar moeder keek, haalde Lea haar schouders op en zei dat het oké was. Ja, ze zouden er een korte vakantie van maken. Lea herinnerde zich winters Milaan als een koude, onvriendelijke stad met bomen die als zwarte bliksemschichten afstaken tegen de lucht, met ijzige windvlagen die als lawines door de straten raasden. Op haar beurt zou Denise echter dol zijn op de winkels in Milaan. Lea en Carlo moesten sowieso praten over de toekomst van Denise en daar kwam bij dat Carlo sinds de zomer weer vaker door Lea's gedachten speelde. Twintig jaar tevoren had hij haar gezicht in zijn gorillahanden gepakt en beloofd haar uit de maffiawereld te halen, weg van alle moord en doodslag. Lea had hem geloofd, vooral omdat hij het zelf leek te geloven. Lea droeg nog altijd de gouden armband en halsketting die Carlo haar toen had gegeven. Het leed ook geen twijfel dat Carlo van Denise hield. Misschien had Denise gelijk, dacht Lea. Misschien dat ze met z'n drieën inderdaad opnieuw konden beginnen. De gedachte dat Carlo's toenadering deel zou uitmaken van een of ander ingewikkeld plan om haar onverhoeds in de val te lokken,

was gewoon te vergezocht. Er waren gemakkelijkere manieren om iemand te doden.

Lea Garofalo had van meet af aan meer status gehad dan Carlo Cosco. Had Carlo zijn positie bij de clans moeten verdienen, Lea was geboren als een maffiaprinses, een Garofalo uit Pagliarelle, dochter van de aristocraten van de 'ndrangheta aan de Calabrische oostkust. Carlo was breedgeschouderd en ondanks zijn wat lompe verschijning niet onknop. Lea was in alle opzichten geraffineerder en bezat een natuurlijke elegantie, die haar hoge jukbeenderen, ranke postuur en dikke zwarte krullen nog benadrukten. Carlo's matige kennis van de standaardtaal en zijn stuurse en zwijgzame manier van doen waren des te opvallender wanneer hij samen was met Lea, die het verzorgde Italiaans van de noorderling sprak en de hartstocht van een zuiderling aan de dag legde – in het tijdsbestek van dezelfde vijf minuten kon ze schateren, ruziemaaken en in huilen uitbarsten. In elke andere wereld zou het de normaalste zaak zijn geweest als Lea na een paar jaar huwelijk was weggegaan bij Carlo, zonder ooit nog om te zien.

In elk geval zet hij geen hoge borst op, dacht Lea. Een vriend liet hij honderd euro afgeven voor treinkaartjes naar Milaan. Toen Lea en Denise daar arriveerden op het centraal station, Mussolini's opzichtige eerbetoon in glas en marmer aan de noordelijke ordelijkheid en economische almacht, kwam Carlo hen zelf ophalen in een zwarte Audi. Hij bracht de twee naar Hotel Losanna, een sympathiek etablissement in een straatje vlak bij de Corso Sempione, de Champs-Élysées van Milaan, en op een paar minuten wandelen van hun oude appartement in de Viale Montello. De eerste vier dagen vertikte Carlo het om over het verleden te praten. Geen woord over de 'ndrangheta, over hoe Lea de *omertà* had verbroken en door haar verraad praktisch alles kapot had gemaakt waarvoor hij en zijn broers hadden gewerkt. In plaats daarvan, aldus Denise, hadden zij drieën een rustige en leuke minivakantie gehad, een soort citytrip met het gezin die ze nooit eerder hadden gemaakt.

De showrooms van Ferrari en de boetieks van Armani in Milaan waren lichtjaren verwijderd van de geitenweiden in Calabrië en Carlo leek blij dat zijn vrouw en dochter er zo'n plezier in hadden. Het drietal wandelde langs de kanalen en over de pleinen van gepolijst steen – hij geheel in Milanese stijl met zijn jas losjes over de schouders, Lea en Denise in spijkerbroek en dikke gewatteerde jacks. Ze aten pizza en cannoli, bewonderden de etalages in de negentiende-eeuwse winkelpassage tegenover de gotische kathedraal. Carlo betaalde alles: kleren voor Denise, de etentjes, kopjes koffie, ijsjes. Carlo regelde zelfs voor de twee vrouwen dat hun wenkbrauwen werden geëpileerd in de schoonheidssalon van zijn vriend Massimo. En toen Lea de dag daarop geen hasj meer had, liet Carlo zijn neef Carmine Venturino komen met een voorraadjek, dat ze allicht niet hoefde te betalen.

Helemaal perfect was het niet natuurlijk. Denise rookte zoals veel tieners de ene na de andere sigaret en moest niet veel hebben van de lange en zware Italiaanse maaltijden. Carlo, die zijn vrouw en dochter pas voor de tweede keer in dertien jaar samen maakte en opmerkte hoe sterk ze op elkaar leken, betrapte zichzelf erop terug te denken aan het moment, negentien jaar tevoren, waarop de zestienjarige Lea met hem was weggelopen naar Milaan. Van haar kant kostte het Lea moeite haar zenuwen te bedwingen. Hoewel ze Carlo had gevraagd niemand te vertellen dat ze in Milaan was, had hij haar inmiddels al wel voorgesteld aan Massimo en Carmine – en die Carmine leek meer te zijn dan zomaar een vriend van Carlo. Ook had Lea voortdurend het gevoel dat ze werden gevolgd.

Lea merkte dat ze weer verviel in een oude gewoonte. Lange tijd had ze een joint of twee nodig gehad om te kunnen slapen 's nachts, maar getuige de peuken die Denise in hun kamer vond, rookte Lea nu de hele dag door hasj. Prima natuurlijk dat Lea zich kon ontspannen en goed sliep, want dat was haar maar zelden gegeven, maar het was de vraag of het slim was stoned te worden met Carlo in de buurt, een maffioso die haar de afgelopen dertien jaar door

heel Italië op de hielen had gezeten met de bedoeling haar te vermoorden.

Al met al verliep het uitstapje voorspoediger dan Lea had durven hopen. In het begin had ze Denise nog gevraagd bij haar te blijven wanneer Carlo in de buurt was. ‘Zolang ik er was, zou haar niets overkomen,’ zou Denise later zeggen. Maar al gauw voelde Lea zich veilig genoeg om alleen met haar echtgenoot te zijn. Op de avond van 23 november ging Denise vroeg naar bed, terwijl Lea en Carlo samen naar een restaurant trokken. Was Lea mettertijd nerveuzer geworden, Carlo was juist meer ontspannen dan vroeger. Hij was een kast van een vent geworden met vlezige oren, een gladgeschoren schedel en een bokstersneus, maar hij was vriendelijk en attent in zijn manier van doen. Toen Lea vertelde dat Denise naar de Universiteit van Milaan wilde, bood Carlo aan een oogje in het zeil te houden. Op zeker moment vertelde Carlo dat hij tweehonderdduizend euro voor zijn dochter opzij had gezet. Daarop had Lea gefoeterd dat het wel doodzonde was geweest van die tienduizenden euro’s die hij had uitgegeven om haar op te sporen, maar Carlo vatte die sneer – ‘En nog voor niets ook, want je kwam altijd te laat!’ – opmerkelijk genoeg goed op. Na de rekening te hebben betaald nam Carlo zijn vrouw mee voor een ritje door de stad. In alle stilte gleden ze als het ware door de lege straten, met slechts oog voor de bezienswaardigheden en elkaar. Carlo was daardoor zo verstrooid dat hij ergens door rood reed, wat Lea fantastisch vond, omdat ze twee minuten later werd getraakteerd op het tafereel van de grote maffioso die kruiperig onder een bekeuring probeerde uit te komen.

Als je die twee zo zag die dagen – Lea rokend en lachend, Carlo met de hand wrijvend in zijn stierennek en met een glimlach die zijn gezicht iets zachts gaf – kon je volgens Denise wel zien dat die twee ooit verliefd waren geweest. Je zou zelfs gaan geloven dat het wel weer goed zou komen. ‘We aten ook echt samen, met z’n drieën, als een heus gezin,’ zei Denise later. ‘Carlo liet zien hoe “lief en zorgzaam” hij was.’ En het was wel duidelijk dat Lea nog niets

van haar charme was verloren. Hoe berooid ze ook was en wat ze allemaal ook had meegemaakt, haar moeder was nog altijd een zeldzame schoonheid, een Calabrische bosnimf met het pittige karakter dat haar in een ver verleden al had onderscheiden van de andere meisjes in Pagliarelle. Carlo moest wel weer vallen voor Lea, dat wist Denise haast zeker. 'Ik had absoluut geen slecht gevoel bij mijn vader,' zei ze.

Dinsdag 24 november 2009 was de laatste dag van Lea en Denise in Milaan. De twee vrouwen waren van plan de slaaptrein van half twaalf's nachts terug naar Calabrië te nemen. In hun kamer in het Losanna pakten Lea en Denise hun koffers. Om hen met hun bagage naar het station te helpen, kwam Carlo voorrijden met een grote grijze Chrysler die hij had geleend van een vriend. Terwijl ze hun koffers inlaadden, vroeg Carlo aan Denise of ze geen zin had die avond te gaan eten bij oom Giuseppe, tante Renata en hun twee zoons, de achttienjarige Domenico en de drie jaar jongere Andrea. Nu ze de kans had, meende Carlo, deed Denise er goed aan wat tijd door te brengen met haar familie. Daarbij zou een avondje alleen haar ouders ook de gelegenheid bieden wat laatste dingen te bespreken.

Denise vond het best. Zij en Lea wandelden vervolgens de stad in voor een paar laatste inkopen. Het was een bewolkte dag, net boven het vriespunt, en een klamme kou leek te weerkaatsen van de granieten gevels. Op beelden van bewakingscamera's was later te zien hoe Lea diep was weggedoken in haar zwarte jack met bontkraag en Denise in de capuchon van een al even dikke witte jas. Moeder en dochter wandelden door het elegante centrum, dronken af en toe iets warmes in een café en lunchten bij een McDonald's. Beiden waren gelukkig; blij dat ze met z'n tweetjes in deze stad waren en blij dat ze niet schichtig meer over hun schouder hoefden te kijken.

Een uurtje na zonsondergang, even voor zessen, belde Denise met Carlo om te zeggen dat ze in de buurt van de Arco della Pace voor het Sempioneerpark waren, niet ver van het hotel. Een paar mi-

nuten later kwam Carlo aan in de geleende Chrysler. Hij zette zijn waarschuwingslichten aan en herinnerde Denise door het raampje aan de eetafspraak bij haar tante en zei dat ze haar wel even zouden brengen. Lea wilde daar absoluut niet worden gezien. Weliswaar kon ze weer een beetje opschieten met Carlo, maar zijn familie hoefde ze echt niet te zien. Carlo stelde voor Denise dan alleen even te brengen om vervolgens Lea op te halen voor een rustig etentje. Als iedereen had gegeten zouden ze Denise weer oppikken en gedrieën naar het station rijden. De vrouwen vonden het best. ‘Dan zie ik je straks, mam,’ zei Denise tegen Lea toen ze in de auto stapte. ‘Ja, tot straks, schat,’ antwoordde Lea. ‘Ik ga ergens iets drinken.’

Carlo bracht Denise naar de Viale Montello aan de rand van het Chinatown van Milaan. Een groot, somber complex van zes verdiepingen met meer dan honderd appartementen rond een al even sombere binnenplaats. Viale Montello nr. 6 was ooit eigendom geweest van het Ospedale Maggiore – een van Europa’s eerste openbare ziekenhuizen toen het in 1456 de deuren opende – maar het pand was ernstig vervallen geraakt en verlaten, waarna de ’ndrangheta uit Pagliarelle het in de jaren tachtig had overgenomen als een uitvalsbasis voor zijn heroïne- en cocaïnehandel, een uitvalsbasis waarin ook gewoond kon worden. De begane grond werd nu bezet door een stuk of zes goedkope Chinese bedrijfjes – kruideniers, wasserettes en een nachtwinkel – met metalen rolluiken die waren versierd met extravagante graffiti. De meeste appartementen werden bewoond door immigranten uit China, Roemenië, Albanië, Polen, Eritrea en Nigeria, huurders die vanwege hun ongewisse juridische status geen grote vrienden waren van de wet. De andere flats werden bewoond door een stuk of tien maffiagezinnen. Carlo, Lea en Denise hadden begin jaren negentig in een van die appartementen gewoond. Carlo’s oudere broers Vito en Giuseppe huisden nog altijd met vrouw en kinderen in het complex. Jaarlijks werden hier tonnen cocaïne herverpakt alvorens naar het noorden te worden getransporteerd.